

Právněhistorická jubilea

Zvláštní shodou okolností letošní rok (1965) přímo oplývá daty, jež připomínají významné mezníky v životě našich předních představitelů právněhistorické vědecké práce. Hned na jeho počátku vzpomněli jsme zdařilou slavností stého výročí narození Karla Kadlece (11. 1. 1865) a Miloslava Stiebra (16. 2. 1865), přičemž do téže doby spadly nedožití pětasedmdesátiny Jana Kaprasa (nar. 17. 1. 1880).

Dne 30. dubna bylo lze vzpomenout již 120. výročí narození Emila Otta a o měsíc později sedmdesátin prof. dr. Františka Čády (nar. 30. 5. 1890), předního právního historika-bohemisty. V červenci oslaví 85. narozeniny D. D. Mototulescu (Cluj), nestor právních historiků v socialistických zemích, nejstarší žijící žák Kadlecův a skoro současně prof. Josef Tureček své pětasedesátiny (nar. 17. 7. 1900).

V září bude vzpomínáno sedmdesátin akad. Vladimíra Procházky (nar. 12. 9. 1895), stále úzce spolupracujícího s naší právní historií. Pro říjen pak zaznamenáváme jednak 65. narozeniny brněnského prof. Jaroslava Pošváře (nar. 1. 10. 1900), jednak pětasedmdesátiny prof. Josefa Markova, právního historika-slavisty a autora řady studií z dějin českého práva procesního (nar. 25. 10. 1890).

Současně nám budiž při této příležitosti dovoleno vzpomenout dodatečně i toho, že na předchozí rok (1964) připadly pětasedesátiny významného romanisty i bohemisty prof. Miroslava Boháčka (nar. 10. 9. 1899), pětasedmdesátiny pražského rodáka a rovněž žáka Kadlcova prof. Guido Kische žijícího nyní v Basileji (nar. 22. 1. 1889) a konečně nedožití devadesátiny Bohumila Baxy (nar. 27. 7. 1874), od jehož zastřelení okupanty uplyne v příštím roce (1966) čtvrt století.

V tomto dalším roce (1966) bude možno vzpomenout již 120. výročí narození Jaromíra Čelakovského (nar. 21. 2. 1846), nedožitých devadesátin Antonína Hobzy (nar. 6. 1. 1876) a rovněž nedožitých sedmdesátin Rudolfa Rauschera (nar. 14. 9. 1896). Z žijících oslavíme v tomto roce šedesátiny prof. Martina Vietora (nar. 3. 11. 1906).

Bohatý na právněhistorická jubilea bude i rok 1967. Uplyne 110 let od narození a zároveň 60 let od předčasného odchodu Bohuše Riegra. Bude tomu 140 let, co spatřil světlo světa Hermenegild Jireček (13. 4. 1827) a 120 let, co se narodil Jaromír Hanel. Bude lze si připomenout Richarda Hornu u příležitosti jeho nedožitých pětasedmdesátin (nar. 24. 3. 1892) a dožije se pětasedesátky prof. Jiří Cvetler (nar. 4. 2. 1902).

Konečně v r. 1968 vzpomeneme toho, že by se byl dožil už 80 let Theodor Saturník. Toho roku také oslaví šedesátku brněnský prof. Hynek Bulín (nar. 23. 11. 1908).

Badatelského přínosu pro dějiny státu a práva, který vzešel z životního díla pracovníků zachycených v této stati, váží si všechna naše právněhistorická obec. Neboť je nám jasné, že dnešní pracovníci, ať jde o otázku jakoukoli, nemohou opomíjet vědecký odkaz, který zůstavily generace předchozí. V tom smyslu i nejstarší „jubilanti“, dávno odešli, jsou stále mezi námi. Vděčně jich vzpomínáme. A těm, z jejichž živé spolupráce se každodenně těšíme, přejeme do dalších let hodně zdraví, pracovní pohody a úspěchů.

Václav Vaněček

Rozprava o právní romanistice

Katedra dějin státu a práva právnické fakulty KU uspořádala za předsednictví prof. Vaněček v dubnu 1964 další ze svých rozprav, věnovaných závažným problémům vědeckého bádání o dějinách státu a práva. Podnětem k projednávání otázek dějin římského práva byl pokus o nové tradování historického vývoje římského státu a práva, který v některých svých partiích, vypracovaných profesorem Turečkem (Soukromé právo římské, Římské občanské právo procesní, Trestní právo římské hmotné i procesní), přinesla nová učebnice Dějiny státu a práva ve starověku (Orbis 1963).

Úvodní slovo k celé rozpravě přednesl jeden ze spoluautorů učebnice doc. dr. J. Kincl (redaktor učebnice prof. J. Tureček se na zasedání omluvil), který zdůraznil především pedagogické poslání římského práva v rámci výuky na právnických fakultách a upozornil na skutečnost, že římské právo je přednášeno, i když ne vždy stejným způsobem a souvislostech ve všech evropských socialistických zemích, vyjma NDR. Docent Kincl rovněž vysvětlil nezbytnost umístění výkladu o římském právu do celkového systému dějin státu a práva ve starověku, jako jejich nedílné součásti. Vedle svého pedagogického poslání má však římské právo i své specifické problémy vědecké. V naší právněhistorické vědě je to především nutnost vypracování nové marxistické koncepce i přehodnocení dosavadních výsledků vědy buržoazní. Tento úkol plní právní vědy v socialistických státech nestejnou měrou. Pokus o nový výklad římského práva, který podnikl profesor Tureček v učebnici Dějiny státu a práva ve starověku je pozoruhodný především v tom, že podstatným, ba téměř jediným východiskem je dílo Gaiovo a představuje tak vlastně parafrázi Gaiových výkladů. I když tento způsob je problematický a ke Gaiovi má řada významných badatelů výhrady, stojí přece za úvahu, zda tento způsob výkladu římského práva není použitelný. První zkušenosti s používáním učebnice v pedagogickém procesu podle sdělení docenta Kincla jsou prozatím neuspokojivé. Výuka římského práva naráží totiž více ještě než ostatní vědní disciplíny na nedostatečnou předběžnou přípravu posluchačů, projevující se zvláště v jejich chatrných znalostech jazykových, obecně historických apod. Ostatně obtížný je i sám systém učebnice, který v tomto ohledu klade na posluchače vysoké nároky.

V závěru svého úvodního výkladu vyzval docent Kincl přítomné, aby se zaměřili především na otázky výkladu římského práva. Podle jeho názoru by tento výklad měl být syntetisující a nikoli dogmatický. Prvním problémem, který je třeba řešit, je otázka historického pojetí výkladu římského práva. Další otázkou by měl být rozbor kladů a záporů Turečkovy vědecké metody a její pedagogické účinnosti a posouzení, nakolik jeho výklad drží krok se světovým vývojem romanistiky.